

ab/que fide mediatores, quia eis non habuerint fidem explicitam, habuerunt tamen implicitam. Et in 3. distinct. 25. quest. 2. art. 2. quaest. 2. ad 3. expressè docet, quod illi quibus non erat facta revelatio de Christo venturo, Salvabantur fide implicita Redemptoris, implicando fidem suam in cognitione Dei.

11. Ratio etiam id suadet, nam fides explicita Redemptoris, tempore legis naturæ, & legis Mosaïcæ, non erat necessaria ad salutem, necessitate medijs essentialiter & ex natura sua, vel ex decreto seu institutione divina requisi: Ergo nullo modo. Consequentia patet, Antecedens verò quoad primam partem videtur manifestum; cum ad salutem per se sufficiat dilectione Dei super omnia, & perseverantia in illa: licet autem fides Christi dilectionem præcipue inflammet, absolutè tamen accedens ad Deum, & credens quia est, & quia remunerator est, charitatis flammam, Deo juvante, concipere, in eaque Dei auxilio perseverare potest. Quoad secundam verò, nempe quod neque ex decreto, seu institutione Dei, illa necessaria sit, probatur; tum quia id nec ex Scriptura, nec ex Traditione constat. Tum etiam, quia si hujusmodi fides tunc fuisset ex institutione Dei ad salutem necessaria, eam curasset Deus ubique prædicari, cum in rebus necessarijs ad salutem nullo modo desit; quod tamen non ita factum est, nam tunc veri Dei cognitio vix ultra Judæam se extendebat, juxta illud Psalm. 75. *Nomus in Iuda Deus, in Israël magnum nomen ejus.*

Addo quod fides explicita incarnationis, supponit fidem & cognitionem explicitam de peccato originali, sive de communi lapsum generis humani: in lege autem naturæ, in paucis fuit cognitione explicita talis peccati, cum illud non nisi implicitè & valde obscurè in Scripturis veteris testamenti continetur; nullumque habeamus fundatum, quod de illo traditio explicita tunc existet, quæ esset communis. Imò pauci ex Judæis Messiam, ut futurum Redemptorem & Salvatorem animarum expectabant, sed eum, ut Regem duxerat temporalem, mundanam gloriæ splendentem, præstolabantur; nec bona spirituallia, sed temporalia, ab eo sperabant; cum etiam Nicodemus, quamvis esset Magister in Israël, ignoraret tamen, ut ex Evangelio constat, Christum esse Deum.

12. Tertia demum assertionis pars, affirmans post Christi adventum, & promulgationem Evangelij, fidem explicitam Trinitatis & Incarnationis esse ad justificationem & salutem necessariam, est contra Suarez, Delugo, & alios Recentiores, existimantes fidem implicitam illorum mysteriorum, etiam post Christi adventum, & Evangelij publicationem, ad justificationem & salutem, sufficere. Est tamen D. Thomæ h̄c art. 7. supra citato, ubi per hoc distinguunt statum naturæ, & legis, à statu gratiae, quod post tempus (inquit) gratia revelata, tam maiores quam minores tenentur habere fidem explicitam de mysteriis Christi. Et in 3. distinct. 25. quest. 2. art. 2. quaest. 2. hæc scribit: *Post adventum Christi, quia jam mysterium redemptoris impletum est, & corporaliter ac visibiliter prædicatum, tenentur omnes ad credendum explicite, & si aliquis instructionem non habebet, Deus ei revelaret, nisi ex culpa sua remaneret.* Quibus verbis S. Doctor præcipuum Adversariorum fundamentum convellit: si enim in lege nova ad salutem sufficeret fides unius Dei provisoris supernaturalis, in qua implicitè & in voto contineretur

fides Mediatoris, ut docent Adversarij, frustra D. Thomas recurreret ad illum modum extraordinarium instructionis; quia ille non est debitus, nec ad salutem necessarius, ut pater. Unde Augustinus de prædicto Sanctorum cap. 7. loquens de Cornelio, ad quem instruendum missus est Petrus Acto. 10. *Si posset (inquit) sine fide Christi salvus esse, non ad eum adficandum mittetur Petrus architelus.* Et sanè, quod Deus ita se gerat, & modo illo extraordinary instructionis percepit utatur, constat non solum exemplo adducto Cornelij, ad quem missus est Petrus, sed etiam ex historia Eunuchi Reginæ Candacis, ad quem missus est Philippus, ut illum de fide Christi, & mysterio Incarnationis instrueret, & baptizaret; & Pauli, qui ob eandem causam, ad Macedones missus est, Acto. 16. Et D. Dionysius cap. 5. de cœlesti hierarchia dicit multis Gentilium adeptos esse salutem per illuminationem & ministerium Angelorum, qui eis mysteria fidei revealant. Item S. Thomas h̄c artic. 7. ad 3. ait quod multis Gentilium fuit facta revelatio de Christo, & in hujus rei confirmationem refert, tempore Constantini Augusti, & Helenæ matris, inventum fuisse hominis cadaver, cui dum viveret facta fuerat Christi venturi revelatio; unde & aurea lamination in pectori, cum hac inscriptione reperta est: *Christus nascetur ex Virgine, & ego credo in eum. O sal, sub Helena & Constantini temporibus, iterum me videbis.*

13. Potest insuper eadem pars hac ratione suadere: in lege gratiae, post sufficientem Evangelij promulgationem, debet haberi perfectior cognitione, subindeque perfectior fides Christi Redemptoris, quam in lege naturæ, vel in lege Mosaïcæ, hoc enim exigit perfectior status legis gratiae, in qua velamen positum super capitulū Iudeorum, sublatum dicitur ab Apostolo ad Galat. 3. Sed in statu legis naturæ, & legis Scriptæ, necessaria fuit necessitate medijs fides implicita Christi Redemptoris, ut patet ex dictis in probatione secunda pars assertione: Ergo fides explicita de Christo Redemptore, est eodem modo necessaria in statu legis gratiae, post sufficientem Evangelij promulgationem.

14. Idem dicendum de fide mysterij Trinitatis, nam ut discurret D. Thomas, h̄c questio. 2. artic. 8. *Mysterium incarnationis Christi explicitè credi non potest sine fide Trinitatis, quia Mysterium incarnationis Christi hoc continetur, quod Filius Dei carnem assumperit, quod per gratiam Spiritus Sancti mundum renovaverit, & iterum quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit;* & id eodem modo quo *Mysterium incarnationis Christi, ante Christum fuit explicitè creditum à majoribus, implicitè autem & quasi adumbratè à minoribus, ita etiam & Mysterium Trinitatis.* Et id eadem post tempus gratia divulgate tenetur omnes ad explicitè credendum mysterium Trinitatis.

Confinnatur: Ut viator ad terminum perveniat, debet & locum ad quem tendit, & viam quā ad illum itur cognoscere: Sed terminus ad quem per fidem tendimus est clara visio Dei unius & trini, Christus verò est via per quam ad illum itur: Ergo ut ad beatitudinem perveniamus, necesse est, quod mysterium Trinitatis & Incarnationis explicite cognoscamus.

§. III.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS. 269

§. III.

Solvuntur objectiones.

15. Objicies primò contra primam partem assertionis: In lege naturæ nullum fuit fidei, nec ullius alterius actus supernaturalis præceptum: Ergo fides non est simpliciter & absolute necessaria necessitate medijs ad salutem. Unde Apostolus ad Roman. 2. dicit quod *Gentes qua legem non habent, naturaliter ea qua legis sunt faciunt:* id est per legem naturalem, ostendunt quid sit agendum, ea quæ legis sunt implent: Sed observatio mandatorum dicit ad vitam æternam, iuxta illud Christi: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata:* Ergo absque fide supernaturali potest vita æterna comparari. Quare idem Apostolus ad Hebreos 11. explicans qui actus credendi sit necessarius ad salutem, ait: *Credere oportet accedenti ad Deum quia est, & inquireribus se remuneratur sit:* At hic actus non est supernaturalis, cùm Deum esse, & habere providentiam, subindeque voluntatem ad remuneranda bona opera, lumine naturali cognoscibile sit: Ergo ad justificationem & salutem non requiritur actus interius fidei supernaturalis.

Respondeo negando Antecedens, status enim legis naturalis, non idè talis vocatur, quod in eo nulla esset cognitio supernaturalis, subindeque nullum præceptum fidei, vel alterius virtutis supernaturalis, sed quod nullum tale exterioris scriptum & determinatum contineret, sed à Deo Adamo inspiratum; & ab illo ad posteros ote transmisum & propagatum. Unde ad locum Apostoli ad Roman. 2. dicendum est, illum solum significare velle verbis relatis, aliquos ex Gentilibus naturaliter, seu ex solis naturæ viribus, aliqua præcepta naturalia observasse, ut quæ sunt facilia, v.g. honorare parentes, dare elemosynam, non furari, non mazchari (hæc enim posse sine gratia, & ex solis naturæ viribus observari, in Tractatu de gratia probatum est) non tamen omnia, imò neque difficultiora, ut non concupisces, diliges Deum tuum plusquam teipsum; ad hæc enim implenda (ut ibidem ostendimus) auxilium supernaturale necessarium est, Quod si aliquis contendat, Apostolum loqui de observantia totius legis naturalis, ly naturaliter ita exponendum erit, ut sit sensus, Gentes per naturam, gratiæ reformatam legem implevisse. Unde Augustinus de Spiritu & litt. cap. 27. *Fiunt qua legis sunt naturaliter, non quod per naturam negata sit gratia, sed potius per gratiam reparata natura.* Et lib. 4. contra Julian. cap. 3. *Propterea naturaliter, quia ut credent, ipsa in eis est per Dei gratiam correcta natura.* Ad alium locum Apostoli ad Hebr. 11. dicendum est cum S. Thoma h̄c quest. 1. art. 7. illum loqui de Deo ut est author supernaturalis, & remunerator in tali ordine: ad cognoscendam verò remuneracionem æternam & supernaturalem, fides infusa & super naturalis requiritur.

16. Objicies secundò: Sicut ad Hebreos 11. dicitur: *Sin fide impossibile est placere Deo, sic erit Joan. 3. scribitur: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei:* At hoc non obstante, Theologi docent posse aliquem adultum salvari sine baptismo in re suscepito, quando scilicet ejus copia vel notitia caret: Ergo similiter sine actu fidei supernaturali salvati poterit, quando nimis Deum ut authorem supernaturalem invincibiliter ignorabit.

Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam, & paritatem; non enim eadem est

ratio de baptismō & actu fidei; quia baptismus suppleri potest voto, quod virtualiter continetur in actu fidei & charitatis: actus verò fidei supernaturalis, cùm non continetur virtualiter in cognitione naturali, utpote multò inferiori, si non ad sit in re, nullâ viâ suppleri potest, ut §. præcedenti explicatum est.

17. Objicies tertio: Homo educatus in sylvis, vel apud barbaras nationes, qui nihil unquam audivit vel audire potuit de rebus fidei, & qui puto inde est infidelis negativè, si sequatur dictum rationis in prosecutione boni honesti & fuga mali, justificabitur & salvabitur, ut docet S. Thom. qu. 14. de verit. art. 1. ad 1. Ergo in aliquo casu actus fidei non requiritur ad justificationem & salutem.

Respondeo ex eodem S. Doctore citato, certissime tenendum est, quod Deus, vel interna inspiratione, vel ministerio alicuius prædictoris, talē hominem illuminabit de mysterijs fidei, que ad justificationem & salutem necessariò credenda sunt; illudque de facto Deum præstis Cornelio & Eunoch Reginæ Candacis, ad quos misit Petrum & Philippum Diaconum, ut illos in fide instruerent. Nec valet quod ait Vega, hunc modum instructionis miraculosum esse, subindeque ad illum non esse recurrentem. Licet enim extraordinarius sit, non tamen miraculosum dici debet, cùm sit connaturalis statui gratiae, que sicut debet connaturaliter supponere ex parte voluntatis aliquem actum supernaturalem, qui sit dispositio ad justificationem; ita ex parte intellectus cognitionem aliquam supernaturalem, quæ actum illum voluntatis dirigat, necessariò prærequisitum.

18. Objicies quartò contra secundam partem assertionis: Christus est mediator Dei & hominum, & causa salutis & justitiae universalissima, iuxta illud Actum 4. *Non est in aliquo alio salus; neque enim est aliud quod aliud nomen sub cœlo datum, in quo oporteat nos salvos fieri:* Ergo tam in lege naturæ, quam in lege scripta, fuit necessaria ad salutem fides explicita Redemptoris futuri, per quam homines sub legibus illis seu statibus viventes, Christo incorporarentur, & ab eo ut capite inflatum gratie & salutis recipieren. Unde Augustinus lib. 18. de civit. cap. 47. dicit, *Nemini concessum (quod secundum Deum vivere, eique placeret) nisi cui dimitius revelatus est unus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus.* Et D. Thomæ h̄c art. 7. ait omni tempore opportuisse credi aliquo modo explicitè mysterium Incarnationis.

Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam; licet enim Christus sit causa salutis universalissima in genere meriti, ita quod nullus unquam hominem, sive in statu legis naturæ, sive in statu legis scriptæ, sive in statu legis gratiae, absque illius meritis salutem sit asecutus; inde ramen colligi non potest, ejus fidem explicitam fuisse in primo & secundo statu necessariam in ratione medijs ad justificationem & salutem; ad hoc enim ut in statu legis naturæ, & in statu legis scriptæ, homines influxum gratiae à Christo venturo moraliter recipieren, sufficiebat quod ipsi moraliter unirentur, & incorporarentur per fidem explicitam providerit Dei supernaturalis, in quo implicitè fides ipsius mediatoris continetur; per illam enim eredimus Deum velle hominibus succurrere, eos à peccatis liberare, & gratiæ restituere, quæ sūt mera ipsius Medicotoris munia & officia. Unde cum August. ait, nemini ante adventum Christi concessum fuisse quod esset justus, nisi cui revelatus est Christus, hoc debet intelligi de revelatione vel explicita vel

Z 3 implicata;

implicita; sicut enim fides Christi distingui potest in explicitam & implicitam, ita & ejus revelationo. Vel dici potest cum Hugone à S. Victore, illum loqui de expressa revelatione facta corpori Ecclesiae in lege naturae vel scripta, non vero de revelatione singulis personis facta. Unde sufficerat pro illo statu, ut maiores explicitam Christi fidem haberent; minores vero implicitam in fide majorum consequerentur. In quo sensu intelligendus est D. Thomas, cum ait omni tempore oportuisse credi aliquo modo explicitè mysterium incarnationis, nempè (ut ipse explicat in corpore articuli) tempore legis naturae, & legis scriptae, à majoribus, sive doctioribus, non vero à minoribus, seu rudioribus, quibus ad salutem & justificationem fides implicita hujus mysterii sufficiebat; alioquin illis defuissent media simpliciter necessaria ad salutem, quod tamen de tanta multitudine credibile non est.

19. Objecies quintò contra tertiam partem assertoris: Apostolus ad Hebreos 11. explicans quamnam explicitè credenda sint ad justificationem & salutem, ait: Accedente ad Deum oportet credere quia est, & inquirentibus se remunerari si: Sed in his verbis nulla sit mentio de Christo, ut Redemptore: Ergo in lege nova fides explicita incarnationis, non est medium necessarium ad justificationem & salutem. Unde Cornelius per solam fidem implicitam incarnationis justificatus est, ut docet D. Thomas infra quest. 10. art. 4. ad 3. & z.p. quest. 69. artic. 4. ad 2. Asserit etiam idem S. Doctor quest. 14. de verit. artic. 11. ad 1. quod si homo educatur in sylvis, vel apud barbaras nationes, qui nihil unquam audivit vel audire potuit de rebus fidei, sequatur ductum rationis in prosecutione boni honesti, & fuga mali, justificabitur & salvabitur: At ille tunc non habet fidem explicitam mysterij incarnationis & Trinitatis, cum nihil unquam de illis audivisset: Ergo homo in lege nova justificari potest sine fide explicita mysterij incarnationis & Trinitatis. Item idem Doctor Angelicus docet 1.2. quest. 89. artic. 6. quod si puer perveniens ad primum instans usus rationis, se convertat in Deum, eligendo sequi bonum honestum & rationi consonum, justificabitur: Atque in tali instanti non potest instrui de Trinitatis & incarnationis mysterijs, sed ad hoc aliquod tempus requiritur; cum modus intelligendi plura in uno instanti, non sit humanus, sed angelicus: Ergo ille puer tunc per solam fidem implicitam Trinitatis & incarnationis justificabitur. Demum inter Christianos aliqui sunt ita rudes & stupidi, ut mysteria Trinitatis & incarnationis vero conceptu apprehendere non valeant, nec per consequens ea explicitè credere: Ergo illi saltem possunt justificari, absque fide explicita illorum mysteriorum, alioquin carerent auxilio sufficienti ad salutem. Addunt aliqui, quod si in nova lege fides explicita mysterij Trinitatis & incarnationis esset necessaria ad salutem, in statu gratiae arctior esset & impeditior ad salutem via; siquidem in lege naturae & mosaica sufficiebat fides implicita illorum mysteriorum, & modo explicita requiritur.

Respondeo cum D. Thoma in 3. distinct. 2. qu. 2. art. 2. quest. 4. ad 1. Apostolum loco citato illa solùm recensere qua oportuit credi explicitè à quolibet homine in quocumque statu, sed non excludere quin in statu gratiae debeat homo explicitè credere Christum Redemptorem, cuius virtute justificamur & glorificamur.

Ad exemplum Cornelij primò dici potest, fidem

explicitam de Christo in nova lege non esse necessariam ad justificationem, nisi post sufficientem Evangelij promulgationem: tempore autem Cornelij non fuerat sufficienter quoad omnes promulgatum Evangelium, etiam in Palestina, cuius indicium est, quod non solùm ad illum baptizandum, sed etiam instruendum de fide, missus est Petrus Act. 10.

20. Secundò responderi potest, Cornelium tunc habuisse fidem explicitam incarnationis quoad substantiam, quam (ut ait D. Thomas) à Iudeis commorantibus in Cæsarea accepérat, & fuisse à Petro instructum de circumstantia temporis, quia ignorabat an adhuc esset completa. Unde quando idem S. Doctor locis citatis ait quod Cornelius habebat fidem implicitam Christi, & cum ea justificatus est, hoc debet intelligi de fide implicita quoad circumstantias incarnationis, non vero quantum ad ejus substantiam.

Ad secundum exemplum de homine in sylvis nutritio, concessa Majori, nego Minorem, ut enim ait S. Thomas loco in objectione citato: Si quis in sylvis enirritus dactum rationis sequatur in appetitu boni, & fuga mali, certissime tenendum est, quod ei Deus vel per inspirationem revelaret ea que ad credendum sunt necessaria, vel aliquem fidei predicatorum ad eum dirigeret, sic misit Petrum ad Cornelium. Ex quo patet, quod ille non justificaretur absque fide explicita Trinitatis & incarnationis, de quibus vel à Deo immediate per internam inspirationem, vel mediante aliquo prædicatore quem ad illum dirigeret, instrueretur.

Ad tertium exemplum seu argumentum de puer ad primum instans rationis perveniente, similius nego Minorem; cum enim illud instans non sit physicum, vel mathematicum, sed morale, subinde aliquam temporis moram seu durationem includat, in illo potest puer vel immediatè à Deo, vel mediante hominem, aut Angelo, de mysterijs incarnationis & Trinitatis instrui, seu illuminari, & per fidem explicitam utriusque mysterij se disponere ad justificationem.

21. Ad quartum dicendum, nullum esse adeò ruditus ingenij, qui si sit compos rationis, mysteria Trinitatis & incarnationis, sibi sufficienter propensa, confusè seu quoad substantiam apprehendere non valeat, maximè ex auxilio supernaturali, quod Deus non denegat. Si autem contendas dati aliquos adultos, qui facta sufficiente diligentia & propositione, talia mysteria percipere seu apprehendere non valent, dico illos se habere quantum ad hoc, sicut amentes & parvulos, qui sine ullo actu fidei salvantur. Idque Adversarij dicere tenentur de illis qui adeò bardi & stupidi sunt, quod Deum ut Authorem & Provisorem supernaturalem apprehendere non valent, cum in eorum sententia ad justificationem requiratur fides explicita de Deo ut Author & Provisore supernaturali.

Ad id quod additur, nimur quod in nova lege via ad salutem esset coarctata, si ad justificationem & salutem, fides explicita Trinitatis & incarnationis requereretur. Respondeo negando sequelam, quia præsto sunt auxilia ad hujusmodi fidem explicitam habendam, & modò abundantior datur gratia, quam in lege veteri, & per incarnationem homo mirum in modum ad cognitionem & amorem rerum invisibilium elevatur, & excitatur, ut ostenderemus in Tractatu de incarnatione, cum admirabiles hujus mysterij convenientias expōnemus.

Addo concedi posse, quod lex nova sit gravior quam

quam antiqua, quoad actus interiores, licet sit facilius ex gratia, ut ex D. Augustino docet S. Thomas 1.2. qu. 107. art. 4. & probat ex eo quod in nova lege prohibentur interiores motus animi, qui expressè in veteri lege non prohibebantur in omnibus, et si in aliquibus prohibentur: in quibus tamen prohibendis pena non apponatur.

22. Ex dictis intelliges, eos qui mysteria Trinitatis & Incarnationis penitus ignorant, non posse justificari, subindeque incapaces esse absolutionis sacramentalis, donec de illis sufficienter instructi fuerint. Non requiritur tamen quod distinctè cognoscant ea mysteria, illorum enim distinctus conceptus, difficilimus & obscurissimus est; sed satis est quod ea credant quantum ad substantiam, sufficit enim explicitè credere filium Dei fuisse incarnatum, sed non requiritur ut sciatur unionem esse factam in supposito, non in natura. Similiter sufficit explicitè credere esse unum Deum, & tres Personas divinas, quarum una est Pater, alia Filius, altera Spiritus sanctus; non est vero necessarium scire explicitè Filium esse Verbum, & procedere per cognitionem, & Spiritum sanctum esse amorem, & procedere per voluntatem.

CAPUT VIII.

De actu fidei externo, & precepto ad illum obligante.

A liqui Recentiores existimant, actum fidei exterum, seu exteriorem confessionem fidei, non elicere à fide, sed ab ea duntaxat imperati. Alij vero censem, eundem confessionis fidei actum, secundum diversas rationes consideratum, ad diversas specie virtutes, v.g. eandem Symboli in Ecclesia decantationem, quatenus refertur in cultum divinum, elicere à virtute religionis; quatenus vero ad assentiendum rebus revelatis, eaque profitendum ordinatur, à fide procedere.

1. Nihilominus dicendum est, externam fidei confessionem esse actum à fide elicitem, non vero ab alijs virtutibus, licet possit ab illis imperari.

Prima pars est D. Thoma hic quest. 3. art. 1. in corpori sic ait: Sicut conceptus interior eorum quae sunt fidei, est propriè fidei actus, ita & exterior confessio. Quod aperte declarat in resp. ad 3. his verbis: Fides interior mediane dilectione causat omnes exteriore actus virtutum, medianibus alijs virtutibus imperando, non elicendo, sed confessionem producit tanquam proprium actum, nulla alia virtute mediante. Ex quibus sic arguo: Si externa fidei confessio non elicetur à fide, sed ab ea tantum imperaretur, illam non produceret fides, nisi mediante alia virtute, à qua nimur elicitive procederet, ut constat: Sed ex D. Thoma externam fidei professionem producit fides ipsa, nulla alia virtute mediante: Ergo illam elicet, & non solùm imperat.

Ratio etiam id suadet, nam actus exterior ab illa virtute elicetur, ad cuius finem ex se & ex natura sua refertur: Atque locutio externa v. g. quā quis fidem internam proficit, ex se & ex natura sua, ad finem fidei ordinatur; exterior enim locutio ordinatur ad significandum id quod in corde concipiatur, ut ait D. Thomas articulo citato: Ergo exterior fidei confessio est actus ab ea elicitus & non solùm concupiscere moderat cibum, sed etiam exterior sumptus moderata, & similiter intemperantia est exterior luxuria.

plis declaratur & probatur: Jejunium enim est actus abstinentiae, quia ad carnis macerationem, qui est finis abstinentiae, per se & ex natura sua ordinatur. Externa adoratio est actus à virtute religionis elicitus, quia ex se & ex natura sua refertur in finem religionis, qui est exhibere cultum Deo debitum, ob supremam ejus excellentiam. Item restitutio exterior boni furto ablati, est actus à justitia elicitus, quia per se ordinatur in finem illius, qui est reddere unicuique quod suum est: Ergo actus exterior ab illa virtute elicetur, ad cuius finem ex se & ex natura sua ordinatur.

2. Ex hoc probata manet secunda pars assertoris, confessio enim fidei non tendit per se & ex natura sua ad fines aliarum virtutum, sed per accidens tantum & contingenter: Ergo non potest ab alijs virtutibus eliciri, sed duntaxat imperari. Consequentia patet, si enim ab omnibus illis virtutibus actus p̄i elicerentur, ad quorum fines diriguntur, actus bonus ad fines extrinsecos omnium virtutum relatus, ab omnibus procederet, sicut nulla esset distinctio inter virtutes imperantes & elicientes, & omnium virtutum materia facile confunderentur. Unde ista regula staruenda est, ab illa sola & non alia virtute eliciri actus extreos honestos, ad cuius finem per se & ex natura sua ordinantur; de rebus enim ex ijs quae per se & ex fine connaturali, non per accidens, & ex fine præternaturali & adventitio eis conveniunt, judicandum est: Cum ergo confessio fidei per se & ex natura sua ad finem fidei tendat, ad fines vero aliarum virtutum per accidens tantum, sola fide producitur, quamvis à religione & alijs virtutibus imperari possit. Unde Chrysostomus hom. 25. super Matthæum: Radix confessionis fides est cordis, confessio autem fructus est fidei.

3. Dices: Fides existit in intellectu: Ergo non potest actu exteriorem confessionis, qui est actus potentiarum materialis & corporeæ, neimpè oris aut lingue, immediatè elicere, cum nulla virtus extra subiectum in quo resideret operetur.

Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam, & ad ejus probationem nego quod virtutes non possint operari extra subiectum in quo existunt. Nam D. Thomas in 4. dist. 15. quest. 4. art. 1. quest. c. 4. expressè dicit quod oratio est actus latræ elicitive, non obstante quod latræ seu religio sit virtus existens in voluntate, non vero in intellectu, cuius actus est oratio. Et dist. 17. qu. 3. art. 2. quest. 1. docet quod confessio peccatorum pertinet elicitive ad penitentiam, & confessio beneficiorum Dei ad latram, & tamen constat has confessiones fieri ore seu lingua, quae est alia potentia ab ea in qua resident penitentia & religio: cur ergo pariter exterior confessio fidei, à virtute fidei eliciti non poterit, quamvis fides sit in intellectu, confessio vero ejus exterior ore vel lingua fiat, juxta illud Apostoli ad Roman. 10. Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Unde Caïetanus infra qu. 81. art. 4. Virtus attribuitur ut propriis actus, non solùm si ejusdem sint potentia, in qua est habitat virtus, sed etiam aliarum potentiarum dummodo non per aliam virtutem eos eliciant, ut patet in aliis justitia, temperantia, & oppositorum virtutum: justitia enim proprius actus est, non solùm velle reddere cuique suum, sed exteriori acta reddere quod suum est; & similiter in justitia etiis est asserere alienum: temperantia quoque actus, non solùm concupiscere moderare cibum, sed etiam exterior sumptus moderata, & similiter intemperantia est exterior luxuria.